

JE MÓDA POVRCHNÍ?

ŠÁRKA HOMFRAY

PRÁVNÍČKA, ODBORÁŘKA A FEMINISTKA. OD ROKU 2023 JE MÍSTOPŘEDSEDKYŇÍ ODBOROVÉHO SVAZU STÁTNÍCH ORGÁNŮ A ORGANIZACÍ. ODBORNĚ SE VĚNUJE ZEJMÉNA PRACOVNÍMU PRÁVU, OTÁZKÁM DISKRIMINACE ČI GENDEROVÝM NEROVNOSTEM VE SPOLEČNOSTI. V ROCE 2022 PUBLIKOVALA POPULÁRNĚ-NAUČNOU FEMINISTICKOU KNIHU PROČ JSME TAK NAŠTVANÉ?, VE KTERÉ SKRZE OSOBNÍ ESEJE DOPLNĚNÉ O EXTENZIVNÍ DATA MAPUJE NEROVNÉ SPOLEČENSKÉ POSTAVENÍ ŽEN V SOUČASNÉM ČESKU.

Šárko, je móda politická?

Byla vždycky a je i teď. Samozřejmě záleží, v jakém kontextu se na ni díváš. Nelimitovala bych ji jen na módní značky, brala bych to šířeji, třeba jako oděvnictví. Obecně mi přijde, že móda umí vyprávět a odkazovat na různé politickoekonomické stavy – třeba na hospodářskou situaci. Když studuješ anglické módní styly 40. let, je na nich vidět velká úspora materiálu, který byl vlivem války nedostatečný. V Británii byl zaveden přídělový systém, a královna Alžběta se tak například vdávala v šatech, na které musela svoje přídělové lístky vyčerpat. Později, na konci 40. let, v roce 1947, zase přichází Dior s New Lookem^{III}. Najednou tu máš bohaté sukně, více materiálu, na tom oděvu přímo vidíš, že přichází prosperita. Stejně jako politiku nelze redukovat jen na nějakou stranickou nebo exekutivní, tak ani móda nejsou jen značky a oblečení. Objevují se nám tak otázky spojené s politickou ekonomikou, s makroekonomickou stránkou věci nebo s diplomacií a tak podobně. Co mi přijde jako velká otázka spojená s módou a politikou současnosti, je podpora lokálních tvůrců. Ta se víc akcentuje od té doby, co do toho začala tláčit Michelle Obama. Hodně se sledují první dámy – jestli nosí naše, lokální tvůrce. Druhá věc, která se týká módy a politiky dnes, je spojena například s otázkou národního exportu, importu, jestli na ni stát třeba uplatňuje nějakou podporu, ale to už je zase další téma...

A je podle tebe nějaká forma té političnosti módy problematická?

Nejsem úplně fanoušek velkého nacionalismu nebo národovectví. Osobně bych byla hrozně opatrná, co kdo produkuje a s jakou zprávou. Pokud to není nějaká výjimečná situace – třeba jako v případě Ukrajiny, která bojuje o vlastní přežití –, tak tato silná národovecká nota státu v oděvu mi přijde – řekněme – palčivá.

III New Look (Dior) – ikonický styl a silueta módního návrháře Christiana Diora. Pojem vznikl po jeho debutové kolekci v roce 1947. Ve své době byl šokující, protože se po utilitárním oděvu druhé světové války vracel k opulenci v odívání. Je charakterizován siluetou s úzkým pasem, vypasovaným sakem a širokou sukní.

Ve středověké Evropě existovaly edikty – takzvané „zákony přepychu“ – skrze které mohli panovníci užívat módu jako nástroj útlaku nebo regulace. Typicky se jednalo o označení židů nebo prostitutek specifickými symboly. Jeden středověký španělský edikt například říká: „Král může nosit, co chce.“ To hezky ilustruje mocenskou hierarchii v daném časoprostoru. Zachovává si móda stále takovou moc?

Když to podáváme v tomto kontextu, tak můžeme říct, že tu moc má – byť se už dnes nebude jednat o soubory oficiálních pravidel. Móda vždy hrála roli stratifikační, už od středověku, kdy se některým vrstvám lidí – hlavně těm nižším – zakazoval nosit určitý oděv. Naproti tomu dnes toto zcela neplatí. Můžeme se podívat třeba na britskou monarchii, královniny oblíbené značky si můžeš normálně pořídit – pokud na to máš. Princezna z Walesu, Kate Middleton, dokonce nosí běžné věci z řetězců, protože chce, aby se k ní v uvozovkách běžní lidé mohli přiblížit úplně. Přesto jak jsem říkala, stratifikační funkci plní oděv stále, ale není to už otázka oficiálních pravidel – spíš peněz a vkusu. A také určité třídní nebo statusové prezentace. U nás sice není třídní vkus tak silně vyvinutý jako v Americe, kde lidé opravdu jsou to, co nosí, když se ale podíváš na fotky z nějaké velmi komerční události, vidíš tam, že jsou akcentovány hlavně loga a značky. Kabelkou Dior se totiž přimykáš k určité sociální třídě, mimo jiné jí komunikuješ, co si můžeš dovolit a jaký status ve společnosti máš.

Ještě v 70. letech probíhaly v Americe soudní spory se ženami, které nosily kalhoty třeba do zaměstnání nebo na univerzitu. Postihováni byli také muži s dlouhými vlasy. To už se dnes neděje, ale určité normy a dress code stále platné jsou. Neměly by už být překonané?

Situace je dnes určitě jiná, posunula se spíš do určité formy společenského sankcionování jinakosti. Například se už tolik neřeší, když ženy překračují genderové normy směrem do těch mužských. Děje se to ale naopak, což je velmi zajímavé, protože u všech ostatních takových norem jsou ženy většinou hodnoceny přísněji než muži. Jeden příklad z reálného života, který jsem nedávno řešila, se týkal právě takové diskriminace. Zaměstnavatel nechtěl přijmout uchazeče o práci na recepci do hotelu, protože nosil výrazné, perlové náušnice...

JE MÓDA TOXICKÁ?

BARBORA ČERNÁ

**MODELKA A VÍTEŽKA NEJPRESTIŽNĚJŠÍ
MODELINGOVÉ SOUTĚŽE ELITE MODEL LOOK.
VYHRÁLA JI V PATNÁCTI LETECH A OD TÉ
DOBY SE PROFESIONÁLNĚ VĚNUJE MODE-
LINGU. PRAVIDELNĚ SE OBJEVUJE NA
OBÁLKÁCH NEJZNÁMĚJŠÍCH SVĚTOVÝCH
MAGAZÍNŮ. PRACOVALA PRO ZNAČKY JAKO
CHANEL, DIOR, ALEXANDER MCQUEEN NEBO
ALBERTA FERRETTI. SE SVÝM PARTNEREM,
HUDEBNÍKEM ALBERTEM ČERNÝM, ZALOŽI-
LA PROJEKT VLNĚNÍ, SKRZE KTERÝ CHTĚJÍ
PROPOJOVAT LIDI V OFFLINE PROSTORU.**

Modelingu se věnuješ už víc než dekádu. V čem se podle tebe za tu dobu nejvíce změnila módní branže?

Já bych řekla, že ji zásadně změnily sociální sítě. Je to sice ohrané téma, ale když jsem začínala, bylo to fakt hodně jiné. Instagram nebyla povinnost, ale spíš volba. S tím souvisí to, že na velkých molech nechodily modelky typu Gigi Hadid nebo Kendall Jenner – tedy skutečné celebrity, které nejsou typickými high-end modelkami. Vnímám také, že se velkým tématem stala diverzita. Pamatuji si, že moje kamarádka, která byla napůl Číňanka a napůl Francouzka, vždycky řešila, že když půjde přehlídku, vyřadí tím nějakou svoji kamarádku. Věděla, že na mole půjdou maximálně třeba dvě Asiatky – takže buď ona, nebo někdo, koho zná. Těch holek byla tenkrát jen hrstka, většina jsme byly bílé, hubené holky... Diverzita na molech je teď o něco větší, je možné vidět i různé typy postav, i když to samozřejmě ještě není úplně stoprocentní.

Změnil se nějak i tvůj pohled na tuto branži?

Pro mě se toho změnilo hrozně moc. Ale v módě se celkově hýbe vše strašně rychle. Když jsem v patnácti začínala, byla jsem mladá, neokoukaná holka, o kterou měli všichni zájem. Pohybovala jsem se opravdu v těch „A-kruzích“, řešila jsem fashion weeky a jiné prestižní modelingové věci. Dneska už žiju víc svůj život, modeling je pro mě spíš práce. Dřív to byla vášeň, milovala jsem to tak moc, že bych ji klidně dělala zadarmo... Za těch deset let se taky hodně změnilo, jaký typ modelingu dělám – už to nejsou přehlídky, protože jsem prostě starší a okoukanější. Udržet se na špičce je hrozně těžké a povede se to fakt jen par holkám...

A co ovlivňuje to, jestli se modelka na té špičce udrží?

Je to taková hra. Vlastně přičichnout k vysokému modelingu je relativně jednoduché, to se povede celkem hodně holkám. Mít pár dobrých sezon je už o něco těžší, ale udělat se to také dá. Mít status topmodelky^{IV} je ale už

IV Topmodelka – modelka, která dosáhla mezinárodního uznání a statusu celebrity. Je známá i pro svou osobnost a vliv v módním průmyslu. Topmodelky spolupracují s nejprestižnějšími značkami a objevují se na obálkách nejvýznamnějších módních časopisů.

96

něco jiného, to je taková vyšší dívčí. Tam do hry vstupuje ještě mnohem víc – třeba vztahy s lidmi z branže. Musíš také dlouhodobě zůstat atraktivní a zábavná –, protože jak jsem říkala, v modelingu se hrozně rychle okoukáš. Pak už hraje roli třeba i to, jak se oblékáš, jak se prezentuješ, jak zvučně máš jméno... Roli mají i ty už zmíněné sociální sítě a úspěch na nich – dnes je to prostě součást hry.

Do modelingu jsi vstoupila účastí na Elite Model Look v roce 2014. Vyhrála jsi českou a pak i celosvětovou mutaci této soutěže. Jsme stejný ročník a moc dobře si tu dobu pamatuji – bylo nám čtrnáct, patnáct. Nedovedu si představit, že bych v té době nesla takovou odpovědnost a vystavovala se takové pozornosti. Zanechalo to na tobě nějaké šrámy, které třeba odkrýváš až zpětně?

Já si tehdy připadala hrozně dospělá a připravená na všechno. Teď zpětně ale vůbec nechápu, že jsem to zvládla. V patnácti jsem třeba nerozuměla tomu, proč by se měl modeling dělat až od osmnácti let – teď si říkám, že by to měla být úplná samozřejmost. Protože když jsi v takovém věku hozená do světa dospělých, a ještě do takového světa, ve kterém se točí obrovské peníze, je to opravdu náročné. Poprvé jsem odjela úplně sama do Tokia, to mi bylo patnáct, potom jsem pokračovala dál – Paříž, New York... Na těch místech sice jsi s agenturou, která se o tebe do nějaké míry stará, ale není to rodina. Navíc je to opravdu tvrdý svět, kde se kolem tebe pořád střídá hrozně moc lidí. Je tam velký tlak na výkon a logicky obří nároky na to, jak máš vypadat. Vše řešíš sama, a přitom v tom věku ještě třeba ani nevíš, jak se o sebe psychicky nebo i fyzicky starat, jak pečovat o svoje tělo i o to, aby ses cítil celkově dobře. Nemáš a neznáš ty nástroje.

Takže na takovou soutěž bylo moc brzo?

Upřímně, kdybych měla dceru, která by chtěla dělat něco takového, tak bych jí řekla, že až od osmnácti. Je to určitě lepší. Když je člověk na prahu dospělosti, tak už má alespoň v sobě nějaký zdravý základ. A i když se ti dějí ty stejné věci, tak si s nimi už poradíš jinak. Ve čtrnácti to nemůžeš vědět...

97